

Post@mannsforum.no

MANNSFORUM.NO

EN STEMME FOR GUTTER, MENN OG FEDRE

MannsForum 30.3.2020

Høringssvar vedr NOU familievernkontor

Innledning

Vår visjon for familievernet er som følger: Familievern skal, bistå, hjelpe, kurse og veilede foreldrene gjennom reorganiseringen av familien ved et samlivsbrudd, på en slik måte at barna får to likeverdige hjem.

Selv om utvalget har tatt noen skritt i riktig retning er det en lang vei igjen å gå, slik vi ser det. Denne NOU er uten klare fremtidsvisjoner, og uten klare føringer for å hjelpe foreldrene til å bli likeverdige etter samlivsbruddet, den er og uten virkemidler for familievernet i de vanskelige og kompliserte sakene, saker hvor det er særdeles viktig å ha fokus på å holde konfliktnivået på et så lavt nivå som overhode mulig, da et høyt konfliktnivå er til skade for barna. Det finnes og mange positive ting i NOU'en som utvalget her presenterer. Vi i Mannsforum vil komme med en del innspill på områder som har forbedringspotensialer.

Mannsforum sitter etter å ha lest NOU'en tilbake med en følelse av at utvalget ikke har hatt noen visjoner om hvordan familievernkontorene i fremtiden kan spille en mer aktiv rolle i å legge til rette for familier i utfordrende situasjoner, men at familievernkontorenes arbeide da ikke skader, så med flere midler "så kanskje vi kan hjelpe flere", men uten å ha klare tanker om hvordan. Dette vil Mannsforum komme med sine innspill til i det følgende.

Fungerer den norske modellen for mekling i dag?

Konflikt mellom foreldrene er utbredt i forbindelse med samlivsbrudd. En studie av norske fedre og mødre uten daglig omsorg for sine mindreårige barn viste at 56 % hadde opplevd store konflikter med den andre forelderen om barna (Rød, Ekeland & Thuen 2008)

Statistikken fra Bufdir sin rapport fra 2014 som viser at antallet barnelovsmeklinger i familievernet har økt over tid. (se link sist i dokumentet) Det er altså blitt flere saker med høy konflikt mellom foreldrene: I 2014 ble det registrert 25 500 nye behandlingssaker på familievernkontoret. 34 % (8670 saker) av disse er barnelovsmeklinger. Dette er saker der foreldrene ikke bor sammen, men er i konflikt om foreldreansvaret, barnas bosted eller samværsordninger, og vurderer å bringe saken inn for domstolene. Dette er altså saker der det er stor konflikt mellom foreldrene.

Differensiert mekling

Dagens ordning med differensiert mekling som noen familievernkontor praktiseres bør forsterkes og videreutvikles. Denne tilnærmingen må praktiseres av alle familievernkontorer i fremtiden.

Mannsforum får mange henvendelser fra sine medlemmer etter mekling hvor medlemmene forteller at meklingen var ganske så bortkastet. Det har å gjøre med det forhold at det bare er en times obligatorisk mekling, og det at megler har en del forhold som vedkommende MÅ gjennomgå for partene. Tilbakemeldinger fra mange medlemmer er at det derfor ofte blir lite tid til reell mekling. Differensiert mekling med en forhåndsscreening (se nedenfor) gir derfor megleren tidlig i forløpet mulighet for å presentere hva mekling kan bidra med slik at partene blir mer motivert for flere meklingstimer. Familievernet bør sette sammen en arbeidsgruppe sammensatt av interesseorganisasjonene og fagpersoner for å lage gode screenings spørsmål og retningslinjer for familievernet. Videre så henvises det til familievernets egne interne dokumenter rundt differensiert mekling.

Screening

I dag er det noen familievernkontorer som gjennomfører screening av foreldrene som kontakter familievernet for mekling. På bakgrunn av enkle spørsmål så gir disse familievernkontorer et differensiert meklingstilbud ut fra foreldrenes individuelle behov. Dette er noe som vi i MannsForum ser på som et særdeles positivt skritt i riktig retning. Det er og et viktig verktøy for å hindre at konflikten eskalerer. Samtidig som det kan være arbeidsbesparende for familievernet.

I dag så deles foreldrene inn i 3 kategorier pluss en risikogruppe. : A= Stor enighet mellom foreldrene. B= noe uenighet mellom foreldrene. C= stor uenighet mellom foreldrene. C+ risiko (feks rus, vold eller overgrep, som bør være politiets jobb)

Vi ser for oss at det i fremtiden vil bli flere inndelinger, etter hvert som kompetansen innenfor disse feltene endrer seg. Det er særdeles viktig å få til brukermedvirkning inn i denne utarbeidelsen slik at brukerperspektivene blir ivaretatt.

Litt rundt differensiert mekling

Kategori A:

For de av foreldrene som er enige i hvordan de skal løse tingene seg i mellom kan dette eventuelt slutføres av eksterne advokater for på den måten også få gjort opp fellesboet. Advokatene bør muligens kurses av familievernkontoret. Dette da det er viktig at foreldrene veiledes litt i å skape like oppvekstvilkår hos begge foreldrene og at en er bevisst på å unngå eskalerende konflikt mellom foreldrene. Foreldrene får meklingsattest når de enten har skrevet under på avtale på familievernkontor eller fremlegger avtale som er utferdiget privat eller med hjelp fra advokat. Meklingsattesten skal alene tjene til å få utvidet barnetrygd og andre rettigheter fra det offentlige.

Kategori B:

Foreldrene i denne gruppen bør kartlegges nøyere. Dette for å kunne gi dem et bedre og målrettet tilbud. Familievernet burde kunne pålegge kurs, veiledning og andre tiltak som familievernet mener er formålstjenlig. Familievernet bør være ekstremt varsomme for å ikke øke konflikten mellom foreldrene. Det ses på som positivt at arbeidsutvalget foreslår at denne gruppe kan pålegges opp til 6 timers obligatorisk mekling. Men vi er av den klare oppfatning at det ikke må legges et øvre tak på antall timer. Det viktigste med prosessen er å få foreldrene til å etterstrebe to likeverdige hjem for barna. Kan være ønskelig med en delt bostedsløsning 50/50, slik at begge foreldrene stiller likt også økonomisk.

Kategori C:

Foreldrene i denne gruppen bør kartlegges nøye hver for seg. Dette for å kunne gi dem de beste målrettede tiltakene og muligens sammensatte tiltak fra flere tjenester. Familievernet må kunne pålegge kurs, veiledning og andre tiltak som familievernet mener er formålstjenlig. Familievernet bør være ekstremt varsomme for å ikke øke konflikten mellom foreldrene. Når foreldrene deltar på kurs kan familievernkontoret bruke de erfaringer de høster fra foreldrenes deltakelse på disse kurs til å vurdere både dynamikken i den potensielle konflikten, men også hver av foreldrenes omsorgskompetanse og evne til konfliktdemping..

Kategori C + risiko:

Partene må inn til individuelle samtaler med meglerne på familievernkontoret for en dypere screening. I denne situasjonen er det viktig å avdekke så mye historikk som mulig. Avdekke reelle faresituasjoner og historikk om vold og overgrep. Her er det viktig å skille fakta fra fiksjon. Hvis det kommer påstander om vold og rus bør familievernkontoret anbefale å parten som fremsetter påstander om vold eller rus å anmelde dette til politiet for skikkelig etterforskning, og avvente utkommet av denne etterforskning før det treffes avgjørelse i saken om bosted og samvær.

Økonomi i refleksjonstiden.

Her finnes det mange juridiske fallgruver og utfordringer. I selve refleksjonstiden bør foreldrene dele 50/50 på alle kostnadene og godene (støtteordningene) rundt barnet.

Privatrettslige forhold bør holdes utenfor selve prosessen rundt barna. Her bør familievernet kunne tilby ekstern advokathjelp til partene. Her bør en advokat bistå begge foreldrene i denne prosessen og finne en minnelig løsning hvor en realitetsorienterer partene i faktiske forhold rundt økonomiske oppgjør etter samlivsbrudd.

Noen tilleggsmomenter til dagens differensierte mekling**Refleksjonstid (karenstid):**

Familievernkontorene skal kunne pålegge foreldrene en refleksjonstid for de foreldrene som havner i kategori B og C. Hovedgrunnen til denne refleksjonsperioden er å unngå at en av foreldrene posisjonerer seg i forhold til fremtidig rettssak eller utøver selvtekt. Samtidig som familievernet kan kurse og veilede foreldrene i prosessen og gi dem viktig kunnskap om verdien av begge foreldrenes roller i barnas oppvekst og fremtidig liv. Det er særdeles viktig at foreldrene stiller med likt utgangspunkt i denne prosessen. Foreldrene må selv finne hvilke bostedsløsninger de velger i denne tiden, men ingen juridiske forutsetninger skal endres på en slik måte at det blir en skjev maktbalanse mellom dem videre i prosessen.

Det fremtidige Norge

Den norske befolkningen er idag blitt en flerkulturell nasjon. Dette er i mange tilfeller berikende for samfunnet, men vil være utfordrende for familievernet. Dette da mange kulturer har et helt annet verdisyn og en annen familiekultur og tradisjoner som skiller seg fra det som er typisk Norsk. Det vil derfor i fremtiden by på flere utfordringer for familievernet. Det er viktig at familievernet tilpasser seg i forhold til kunnskap rundt de forskjellige kulturene og hvilke utfordringer dette kan by på i forhold til meklingsrollen.

Separat mekling.

Tilbud om separate meklinger bør ikke brukes. De bør kun benyttes i de ekstreme tilfeller hvor det er veldokumentert tilfeller av vold og/eller overgrep. Vår erfaringer er at mange bruker påstander om vold, overgrep eller frykt for å posisjonere seg i barnefordelingssak. Det er derfor særdeles viktig med god screening i forkant og klare avgrensninger mellom hva som er politiets arbeid og barnevernets (barnas hus) sitt arbeid. I høykonfliktsakene bør det benyttes alle andre sikrende tiltak før det gis tilbud om separat mekling. Separat mekling bør kun benyttes i de tilfeller hvor volds og trusselhendelser er veldokumenterte og det er risiko for gjentakelse av slike hendelser under selve meklingsamtalen.

Dokumentasjon

Mannsforum ser det som særdeles viktig at Familievernet journalfører alt de gjør. Dette ut fra flere perspektiver. Mannsforum mener at det bør forskes mer på tiltakene i Familievernet, her blir journalføringen viktig i forskningen. Det vil og være viktig vedrørende vårt ønske om at alle tiltak skal være forsøkt før partene gis muligheten til å ta saken til retten. Journalføring vil gjøre det mulig å ettergå tiltakene. Journalføring skal også ses i sammenheng med dagens teknologiske utvikling hvor det å gjøre egne opptak av meklingsene er mulig og for praktisk talt alle og til med lovlig. Dette gjør og at hovedargumentasjonen mot journalføring fra utvalget faller bort. Muligheten for partene til å gjøre opptak vil på samme måte som utvalgets argumentasjon mot journalføring være utfordrende for dynamikken i meklingsprosessen. Mannsforum mener at dette perspektivet ikke er ivaretatt i NOU'en.

Samtale med barn.

Dette er et viktig felt men og et stort minefelt. Det vil derfor kreve stor fagkompetanse for de som skal ivareta dette. Dette da det er lett å lede barna med feil spørsmålsstilling, samt at det er vanskelig å se lojalitetskonflikter hos barn, nesten umulig å avdekke forutgående manipulasjon av barnet og særdeles vanskelig å fastsette barns vurderingsevner i den gitte situasjonen.

Et annet faremoment er i samtaler med barn i disse risikosaker, hvor det er mistanke/påstander om vold og overgrep, er muligheten for at en uheldig gjennomført samtale kan forurense og forøple barnas fremtidige vitnemål på en slik måte at vitnemålet ikke kan brukes i videre i en eventuell parallell straffesak. Konsekvensene rundt dette er store, da det kan medføre at en del voldsutøvere og overgripere slipper unna og en del uskyldige kan bli hengt ut og urettmessig straffet.

Det må derfor utarbeides et strengt regelverk for det å samtale med barn og det må kun være personer som er spesielt utdannet for dette som ivaretar denne oppgaven. Her er Jartrud Sofie Frafjord fra familievernets spisskomptansemiljø sin video på Youtube en godt utgangspunkt. I tillegg så må disse sakene tas opp på video og lagres. Dette ut fra et rettssikkerhetsperspektiv. Lagringstiden for disse opptak må vurderes da det er eksempler på at disse opptak kasseres for tidlig, da de ikke blir vurdert som et dokument i henhold til arkivloven.

Samhandle med eksterne aktører.

Oppfølging av avtale

MannsForum ser differensiert mekling som et viktig verktøy for å prioritere familievernkontorets ressurser dit hvor det er størst behov for det og hvor familievernkontorets arbeid kan påvirke barnets fremtidige situasjon mest. Mannsforum bemerker at håndboken om differensiert mekling inneholder et prosessdiagram som viser de tre forskjellige meklingsprosessene. Vi har spesielt lagt merke til at alle tre veier inneholder en fase med "praktisering og oppfølging". Dette finner vi veldig interessant. Per i dag opplever MannsForum veldig mange tilbakemeldinger om at "jeg inngikk avtale på familievernkontoret men den følges ikke. Hva gjør jeg?". Det samme gjør seg langt på vei gjeldende for rettsforlik og dommer, fordi det er så få tvangstiltak i Norge hvis en avtale innen barnelovens område ikke følges. Mannsforum finner det veldig interessant at håndboken spesifikt nevner oppfølging og praktisering og håper at familievernkontoret i fremtiden også vil følge opp på hvordan avtaler praktiseres etter at det er inngått. MannsForum er av den formening at partene vil føle seg mye mer forpliktet av en avtale om partene som har inngått den vet at mekler som deltok i prosessen vil kikke dem i kortene. Samtidig vil det også gi en mulighet for å få til en eventuell justering av avtalen. I mange tilfeller vil en slik evaluering kunne foregå alene ved å sende brev til de to parter, og hvis begge parter svarer at avtalen fungerer og de er fornøyd, kan saken avsluttes. Hvis dette ikke er tilfellet kan partene innkalles til en samtale hvor det kan gjøres justeringer. Denne samtale kan effektiviseres hvis partene i brevet oppfordres til å forklare hva som bør justeres og hvorfor.

Politi

Det burde være kjent at politiets etterforskning i mange straffesaker drar ut voldsomt i tid og Mannsforum har mange eksempler på at barnefordelingssaker og dermed også meklingsforløp avgjøres lang tid før politiet er kommet bare litt på veg i etterforskningen. Mannsforum har tilsvarende også mange eksempler på at politiets etterforskning fører til henleggelse av saken, med henleggelses kode "intet straffbart forhold begått" eller andre tilsvarende koder som totalt frikjenner den som er beskyldt for vold eller overgrep. Men før dette skjer, er meklingsforløpet overstått for lenge siden og barnefordelingssaken avgjort, ofte med veldig lite samvær hos den som fikk anklager rettet mot seg. Familievernkontoret får derfor en viktig rolle i å avdekke hva som faktisk er foregått fordi politietterforskningen ikke er ferdig når foreldretvisten avgjøres. Ideelt sett skal samværsavtalen jo helst fastlegges på familievernkontoret slik at rettssystemet ikke involveres. Derfor er det av stor viktighet at familievernkontoret gjør egne gode vurderinger, for ikke å hindre barnet i samvær med den forelder som er anklaget for vold eller overgrep uten hold i virkeligheten.

Et viktig moment i dette forhold er at det i Norge skal ganske lite til for at politiet utsteder et besøksforbud. Slike besøksforbud utstedes ofte alene på utsagn fra den ene part, uten at den annen part blir hørt. Det er viktig at familievernkontor er oppmerksom på slike forhold, slik at et besøksforbud ikke tas til inntekt for at det faktisk foreligger vold eller overgrep, men at de i en del tilfeller blir brukt som en del av spillet for å posisjonere seg i sak..

Barnevern.

Mange av de forhold som er omtalt for politiet gjør seg også gjeldende for barnevernet. Det må gå et klart skille mellom barnevernloven og de familierettslige forholdene som familievernet skal ivareta. Barnevernets undersøkelses frist er 3 måneder. Dette er samme varslingsfrist som finnes i barneloven i forbindelse med flytting. Dette er svært uheldig, da det betyr at hvis det fremsettes påstander om bekymringsfulle forhold, så vil ikke barnevernet nødvendigvis ha konkludert før saken

går for retten som midlertidig kjennelse, hvilket som regel er eneste mulighet for å stoppe en flytting varslet av bostedsforelder.

Et annet forhold er at så lenge barnevernet ikke har avklart om det er hold i påstander om kritikkverdige forhold, vil barnevernet ofte være tilbakeholdende med å gå god for samvær i stort omfang. Dette betyr at barnevernet kan være med til å forrykke status quo, et forhold som for små barn ofte knyttes til den tid et barn har tilbrakt med en forelder, mer enn kvaliteten på foreldrerelasjonen fordi det siste er vanskelig å måle. Det betyr at barnevernets saksbehandlingstid kan få stor innflytelse på den samværsordning som senere vurderes å være til barnets beste. Et annet forhold er familievernkontorets tilgang til informasjon fra barnevernet. MannsForum har flere medlemmer som uttrykker misnøye med hvilken informasjon barnevernet kan gjøre tilgjengelig i for partene i en foreldretvist. Medlemmene opplever at det kan være vanskelig å få ut den dokumentasjon som ligger til grunn for barnevernets konklusjoner, slik at mye kan oppleves som synsing og følelser og kan derfor være vanskelig å imøtegå, når informasjonen fremlegges på familievernkontor i forbindelse med inngåelse av avtaler om bosted og samvær

Barnas hus.

Familievernet burde ha muligheter til å sende/frakte barn direkte til barnas hus i de tilfeller hvor det fremkommer historier om vold i nær relasjoner, slik at samtalen med barn blir gjennomført av kompetent personell innen barnet blir påvirket ytterligere av en av foreldrene. Hvordan dette kan gjøres skånsomt burde ha vært drøftet i NOU'en.

Sakkyndige.

Siden mekling forløpet har som mål at foreldrene skal komme til en avtale om bosted og samvær, burde det i NOU'en ha vært drøftet hvordan foreldrenes omsorgskompetanse og samarbeidsevner utredes, slik at familievernkontoret/mekleren har gode forutsetninger for å vurdere om den avtale som foreldrene legger opp til faktisk er i overensstemmelse med det førende prinsipp for alle avgjørelser som involverer barn, nemlig "barnets beste". Dette er ikke gjort, og MannsForum ser dette som en stor mangel, at det ikke i det hele tatt berøres hvordan familievernkontoret sikrer at den avtale som inngås faktisk ivaretar nettopp dette barnas "beste". MannsForum ser at ved diskusjonen om hvorvidt en samværsordning kan fremheves fremfor en annen i barneloven, er det valgt nettopp ikke å fremheve noen ordning fremfor andre. Dette er gjort med begrunnelsen at hvert barns behov må vurderes individuelt. Derfor forbauser det at det i NOU'en ikke er drøftet hvilke verktøy som kan tas i bruk av familievernkontoret for å vurdere hva som er til barnets beste.

Det er betegnende at med en gang saken går videre til rettssystemet koples det i praksis alltid inn en sakkyndig psykolog. Det bør overveies om ikke dette bør gjøres på et tidligere tidspunkt slik at foreldrenes eventuelle utfordringer belyses bedre. Det burde vurderes om de samtaler den sakkyndige har med hver av partene når saken går for retten kunne flyttes på i tid, slik at samtalen ligger underveis i mekling forløpet. Med utvalgets forslag om å utvide antall obligatoriske timer til 6 timer, blir det plutselig mulighet for å ta inn en sakkyndig psykolog. Denne kan ha selvstendige samtaler med partene og etterfølgende delta på meklingsmøte slik at vedkommende også får vurdert dynamikken i samtalen mellom partene. Men risikoen ved å utvide timetallet til 6 timer er at prosessen nå blir så langvarig at prosessen i seg selv skaper en ny status quo situasjon innen saken eventuelt havner i retten. Det må derfor sikres at status quo ikke forrykkes for mye under meklingsprosessen, dette kan skje ved at familievernkontoret kan gå inn og pålegge en samværsordning for barnet mens prosessen står på.

Psykologen vil i den forbindelse kunne utrede eventuelle personlige utfordringer som foreldrene har rundt sin egen foreldrerolle og vurdere om det kunne være aktuelt med et eller flere veiledningskurs.

Dagens samværløsninger krever stort samarbeid mellom foreldrene og Familievernets rolle oppi dette.

MannsForums medlemmer kommer med tilbakemeldinger om at de opplever møtene på familievernkontorene som lite fruktbare spesielt i høykonfliktsakene. Mannsforum får tilbakemeldinger på at familievernkontorene er alt for "tafatt" i forhold til å gå inn i sakene og komme med anbefalinger til partene, om hvor man bør legge linjen for samvær, og hvem av partene som bør revurdere sine holdninger til hvordan samværet og samarbeidet legges opp.

Dette illustreres veldig godt i en helt ny uttalelse fra den 25 mars kl 12.33 på NRK1 om samværsnekt i forbindelse med Korona epidemien. Her uttaler kontorleder for Skien familievernkontor at det er foreldrene som må finne en løsning og at familievernkontoret ikke har noen mulighet for å pålegge foreldrene en løsning. Mannsforums sine medlemmer opplever også at dette er situasjonen selv om partene allerede har vært i retten og fått en tvangskraftig avgjørelse, også her går familievernkontoret inn og overlater til partene å finne en løsning mer eller mindre på egen hånd. Og dette til tross for at Helsedirektoratet har vært veldig tydelig på at selv om en av partene er i karantene er det ikke grunnlag for å endre på samværet. Heller ikke om den ene part skulle havne i isolat er det grunn for stopp av samvær, men da skal barnet bare være i karantene. Likevel hører vi en leder for et familievernkontor som ikke uttaler seg om dette, men alene overlater løsningen til foreldrene. For at familievernkontoret skal ha sin eksistensberettigelse må familievernet kunne være mye tydeligere og faktisk tørre å ta stilling, og å komme med klare anbefalinger og i ytterste konsekvens skjære igjennom og treffe beslutninger.

Det å overlate ansvaret til partene på denne måten er kanskje en hensiktsmessig måte i begynnelsen av prosessen, men etterhvert som prosessen viser seg å være fastlåst må familievernkontoret utstyres med muligheter for å pålegge partene en løsning, eventuell i form av en midlertidig løsning. Dette er også en logisk konsekvens av at NOU'en foreslår at familievernkontorene skal styrke samarbeidet med tingrettene slik at flere saker blir løst ved forlik på familievernkontorer i stedet for i tingretten. Tingrettene har en helt annen og offensiv rolle i forhold til å fremlegge forslag til forlik, en rolle som er nødvendig også for tingretten, hvis sakene skal løses på et lavere nivå enn i retten. En nødvendig forutsetning for at partene skal lytte seriøst til et forlikforslag er at partene vet at instansen som fremsetter forslaget også har en viss makt til å trumfe det gjennom, ellers vil den part som sitter i en maktposisjon ha veldig liten motivasjon for å akseptere et slikt forslag til forlik.

Her er det verdt å se til hvordan både Sverige og Danmark håndterer slike situasjoner. Både i Danmark og Sverige får du en administrativ avgjørelse om bosted og samvær, som så kan ankes til retten om en av partene måtte ønske dette. Det vil si at du IKKE etterlates i et vakuum hvis en av partene ikke evner å kompromisse i denne vanskelige situasjon. I Norge får du ikke denne administrative avgjørelse og partene etterlates i et vakuum hvis ikke partene har økonomi til å ta saken til retten. I Norge står så mye som 15% av alle samlivsbrudd uten en avtale, fordi familievernkontoret ikke har kunne bidra til en løsning eller treffe en avgjørelse og retten ikke var aktuelt grunnet kostnader på typisk 100.000 - 200.000 kr. Dette er en situasjon som slett ikke er drøftet i NOU'en. Det er en stor mangel at NOU'en ikke drøfter hvordan vi i fremtiden kan vareta denne store gruppe av familier.

Delt bosted har konfliktdempende effekt

I rapporten *"Foreldremekling. Brukarperspektivet"* (Møreforskning)(Ekeland & Myklebust, 1997) viser det seg å være sammenheng mellom hvilken avtaletype foreldrene har valgt, og konfliktnivået. Det kommer frem av undersøkelsen at foreldre som har valgt delt bosted har størst nedgang i konfliktnivået etter samlivsbruddet. Før meklingen var disse foreldrene de som hadde høyest konfliktnivå, men ett år etter meklingen hadde disse foreldrene markert mindre konflikt enn i tilfellene hvor barnet bodde fast hos enten mor eller far. De foreldre som valgte mindre samvær enn "vanlig samvær" hadde en markert økning i konfliktnivå ett år etter meklingen se link under henvisninger til forskning.

Enkelte fremhever at delt bosted ikke fungerer når det er konflikt. Dette feil. Tvert imot viser norsk forskning fra Ekeland og Myklebust det motsatte (1997, s.24)

"Når mor har hatt foreldreansvaret alene har konfliktnivået økt kraftig. Likeens er det økning i konflikt 1 år etter når mor har hatt daglig omsorg alene.

Det mest påfallende er at de som har valgt delt bosted har hatt mest nedgang i konfliktnivået. Rett før meklinga var de blant de med høyest konflikt, men disse data tyder på at selve ordninga delt bosted fører til mindre konflikt over tid.

Det er også markant at de som får en ordning med mindre enn "vanlig samvær" har en markert økning i konfliktnivå 1 år senere."

SINTEFs rapport fra 2011 viser at fedre er mindre fornøyd med mekling enn mødre da utfallet er at «mor ofte får daglig omsorg, mens far får samværsrett».

Meklingsordningen bidrar også lite til å løse konflikter. Kun tre av ti som er sterkt uenig før meklingen finner en løsning i løpet av meklingen, se artikkel fra Aftenposten under forskning

Myndighet

Familievernnet må ivareta barnets rettsstilling i hht barneloven, FNs barnekonvensjon og andre internasjonale konvensjoner. Dette ut fra et helhetlig familierettslig prinsipp og gis myndighet til å pålegge partene (midlertidig) løsning, kontakt bevarende samvær gjerne som delt bosted i refleksjonsperioden. Dette for å kunne utrede foreldrene best mulig i sine roller.

Myndighet til å pålegge refleksjonstid. For de i gruppe B og C

Myndighet til å utvide refleksjonstiden. For gruppe C og C+Risiko

I de tilfeller hvor partene ikke blir enige under meklingen opplever MannsForum at det ofte går så lang tid fra saken første gang ble brakt inn for familievernkontoret og til at det ligger en avgjørelse om samvær, enten midlertidig eller permanent at det ofte vil ha etablert seg en ny status quo situasjon på bakgrunn av selvtekt. I denne situasjon forekommer det ganske ofte at det er lite samvær, og det legger så føringer for den endelige løsning uansett om denne så kommer i form av et rettsforlik eller en dom. Mannsforum ser det som en utfordring at den endelige løsning på bosted og samvær ofte er sterkt influert av en selvtektsløsning. For å imøtegå dette foreslås det at familievernkontoret gis myndighet til å pålegge midlertidige løsninger for barna til det eventuelt foreligger rettskraftig dom. En slik midlertidig løsning vil også kunne gi foreldrene nye perspektiver på hva som kunne være en akseptabel løsning for den avtale de ideelt sett selv bør inngå, samtidig som den ikke gir den ene part mulighet for å posisjonere seg ved selvtekt.

I forbindelse med samlivsbrudd ønsker MannsForum seg et familievern som legger klare føringer for foreldrene og ikke som det er i dag hvor det langt på veg er overlatt til foreldrene å bli enige, med det resultat at den ene forelder kan bruke en langvarig prosess på å posisjonere seg til den rettssak som

vedkommende kanskje allerede har planlagt vil komme.

Selvtekt og status Q

Ut fra tall vi har funnet er det ca 15% som utøver selvtekt ved samlivsbrudd og at det i disse tilfeller aldri blir skrevet en avtale om samvær. Dette vil si at en av foreldrene tilrøver seg barna og endrer bosted og oppvekstmiljø. Her ser vi at annen lovgivning går inn og regulerer bostedet uten å avvente avgjørelse etter barneloven. Et eksempel på dette er folkeregisterloven som krever at barnet er folkeregistrert på den adresse hvor det oppholder seg mest og en tvangsflytting kan gjennomføres etter 6 mnd. Folkeregisterloven bidrar derfor til å definere bosted hos den forelder som tviholder på barnet. Også andre lover bidrar til å skape en bostedsforelder innen det er avtalt eller avgjort av retten, f eks forvaltningsloven, lov om barnetrygd, og NAV sin praktisering av regelverket om barnebidrag.

Vi ser sakkyndiges rapporter hvor de sakkyndige legger til grunn at om barna har bodd i ca 4 måneder i et nytt oppvekstmiljø har de fått etablert en ny status quo situasjon og barna bør ikke på nytt endre bosted og oppvekstmiljø.

Derfor så må familievernnet ha myndighet til å gripe inn i slike saker slik at barnet får beholde sitt kjente oppvekstmiljø, nærpersioner, skole og venner. Dette er spesielt viktig slik at barnet har trygge og kjente omgivelser i den perioden hvor foreldrene er utrygge.

Mangelfull kjønnsbalanse i familievernnet

Familievernnet er et kjønns sensitivt tjenesteområde hvor det er svært viktig med kjønnsbalanse for å sikre likeverd og likebehandling av begge foreldre og barn i en vanskelig situasjon. Dagens familievern tjeneste er sterkt kvinnedominert, med hele ca. 80% kvinnelige bare og bare ca. 20% menn. Det er naturlig at den sterke kvinnedominansen påvirker familievernets behandling av foreldrene under og etter samlivsbrudd på en måte som tenderer mot større forståelse for mors enn for fars situasjon og utfordringer i samlivet/familien. Resultatet er da også deretter, ved at hele 9 av 10 barn som blir boende hos bare en av foreldrene etter samlivsbrudd blir boende hos mor, og bare 1 av 10 hos far. Fedre flest ønsker delt bosted etter samlivsbrudd, men bare 1 av 8 fedre oppnår dette etter familiemekling. Dette står i sterk kontrast til den høye andelen menn som tar pappapermisjon, og til det faktum at barn vokst opp med delt bosted har langt færre psykososiale problemer i oppveksten, og får bedre skoler resultater enn barn vokst opp med bare en forelder. Fedres frustrasjon over den opplevde familievernets morspresumpsjon kommer klart til uttrykk i en undersøkelse foretatt blant våre medlemmer i 2020, hvor familievernnet og barnevernet får dårlig score på medlemmenes opplevelse av kontakten med tjenesten. Resultatene fra undersøkelsen samsvarer godt med en NTNU undersøkelse foretatt av forsker Anita Skårstad Storhaug, som viser at fedre i praksis oppfattes som sekundære foreldre i barnevernet:

<https://ntnuopen.ntnu.no/ntnu-xmli/handle/11250/282443>. Dette gjelder åpenbart også familievernnet.

MannsForum anser det som en vesentlig mangel ved utvalgets arbeid at ikke den store kjønnsbalansen i familievernnet er tatt opp eller problematisert på et så kjønns sensitivt tjenesteområde. Hadde familievern tjenesten vært tilsvarende mannsdominert, ville alarmklokkene gått for lengst i både departementet og hos Ligestillingsombudet. Den mangelfulle kjønnsbalansen må settes på dagsorden, og det må iverksettes aktive tiltak for å kvalifisere og rekruttere flere menn til familievernnet, inklusive positive særtiltak, slik det er hjemlet i den nylig reviderte Ligestillings- og

diskrimineringsloven.

Mannsforum sin konklusjon

Sett i et helhetlig perspektiv så inneholder denne NOU momenter som er små steg i riktig retning, men Mannsforum ser på denne NOUen som prematur sett i forhold til endringer som kommer i barneloven. Basert på at barnelovsutvalget fremlegger sin innstilling 1 september 2020, altså om bare 5 måneder.

Mannsforum bemerker i den forbindelse at også Barneombudet i sitt innspill til barnelovsutvalget (https://barneombudet.no/wp-content/uploads/2020/04/19-00405-17.pdf?fbclid=IwAR1LRwnwenGRK1oR-mi-liDBSiPL6sEZWWmn2F522ARBluUmN_mFyKmns0) gjør oppmerksom på at her er mange sideløpende prosesser som det er nødvendig å koordinere. Dette er MannsForum helt enig i.

Vi mener derfor at behandlingen av denne NOUen bør utsettes til etter at barnelovsutvalget har levert sin innstilling. MannsForum mener og at det etter barnelovsutvalgets innstilling bør utarbeides en ny og bedre NOU hvor en inkorporerer barnelovsutvalgets innstilling til ny barnelov, og hvor det og fokuseres på de ovennevnte momenter som Mannsforum har påpekt. Dette fordi de tidligere nevnte tiltak for å hjelpe foreldrene i reorganiseringen av familien nødvendigvis må ses opp imot de føringer som barneloven legger. Først når barnelovens føringer er vurdert vil det være mulig å organisere prosesser og tiltak fra familievernkontorer på en slik måte at barna får det best mulige ut av to likeverdige hjem etter et samlivsbrudd. Dette på en slik måte at barnet bevarer hele sin familiekapital intakt og slik at vi unngår at barnet blir satt i en lojalitetskonflikt eller blir brikker i foreldrenes spill og følelsesutbrudd.

Slik familievernet er i dag besitter de ingen avgjørelsesmyndighet. Det vil si at foreldrene må i retten om de ikke klarer å bli enige. Dagens meklingsprosesser medfører kun at den ene parten klarer å posisjonere seg ved å utnytte tiden, for så å ta saken i retten. Høykonfliktsaker bør tas direkte inn i retten, da langvarige prosesser bare bidrar til at den ene part får posisjonert seg innen rettssaken begynner ved å ha etablert en ny status quo situasjon.

Slik vi ser det så må familievernet endres vesentlig i den ene eller andre retningen. Enten må det betydelige endringer og avgjørelsesmyndighet slik som i det danske "Familieretshuset" ellers så må alle konflikt sakene direkte inn i rettssystemet. Langvarige konflikter er skadelig for barn.

Vi ønsker et styrket familievern som bistår, hjelper, kurser og veileder foreldrene gjennom reorganiseringen av familien ved et samlivsbrudd, på en slik måte at barna får to likeverdige hjem. Dette er åpenbart å foretrekke fremfor bitre rettsprosesser.

Arne Børke
Leder Mannsforum

Christian Jessen
Vara Styremedlem

Ole-Petter Olsen
Styremedlem Mannsforum

Henvisning til Forskning og artikler

Bufdir (2019)

https://bufdir.no/Statistikk_og_analyse/Oppvekst/Familie_omsorg_og_relasjoner/Barn_og_samlivsbrudd/

Evaluering av mekling SINTEF (2011)

<https://www.regjeringen.no/globalassets/upload/bld/foreldre/mekling.pdf>

Artikkel om samlivsbrudd Aftenposten (2013)

<https://www.aftenposten.no/norge/i/e1bwa/full-konflikt-for-ett-av-fire-foreldrepar-i-megling-etter-samlivsbrudd#.Ua8qCZxSIIO>

Foreldremekling: Brukerperspektivet Ekeland og Myklebust (1997)

<http://www.nb.no/nbsok/nb/9ea0e210d35dcd6e4f82ec4f564296e1.nbdigital?lang=no#0>

Svensk studie over tid over barns og unges psykiske helse også i relasjon til samlivsbrudd (2018)

<https://www.su.se/publichealth/english/research/research-projects/the-elvis-project>

Ekeland fagartikkel (2010)

<https://psykologtidsskriftet.no/fagartikkel/2010/08/mekling-en-kontekstuell-modell>

Ekeland, Rød og Thuen, Barns erfaringer med konfliktfylte samlivsbrudd

<https://psykologtidsskriftet.no/fagartikkel/2008/05/barns-erfaringer-med-konfliktfylte-samlivsbrudd-problemforst%C3%A5else-og>

Thuen og Meland, Kontakten med far er viktig for barns helse, (2019)

<https://forskning.no/helse-samliv/vil-ha-endring-i-barneloven-etter-ny-studie-viktig-for-barnets-helse-at-far-beholder-kontakten-etter-en-skilsmisse/1607886>

Meland, Thuen og Sjøgren, Om nødvendigheten av at megler har flere perspektiver (2019)

<https://tidsskriftet.no/2019/11/kommentar/vi-trenger-kjoreregler>

Jartrud Sofie Frafjord om nødvendige perspektiver ved samtaler med barn

<https://www.youtube.com/watch?v=WLSVopOWqws&fbclid=IwAR0T37plz7t66-1NAU90Vbh1evuVC0OFRlNdQREu9cxmvgqdUGStRodDIZc>